

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *P. M. H. H. H.*
 Härad: *Kinnared* Adress: *Förväg 2/ Alensta*
 Socken: *Fäderslöe* Berättat av: *Ag. Sögren*
 Uppteckningsår: *1939* Född år *1869* i *Fäderslöe*

Uppteckningen rör *Tid och tidsindelning.*

Jämför och nämnde Ag. Sögren har
 ett flertal äldre personer sådförägar
 rörande rubricerade ämne.

Beträffande ordet *tid* hett det: Nu
 för tiden, förr i tiden, längre fram i ti-
 den, i vår tid, i forfars tid o. s. v. Sådana
 uttryck som i midnattstider förens inte
 Det hett, det var vid midnattstiden, el-
 ler kanske oftare det var mitt i nak-
 ten mellan onsdagen och torsdagen.
 "Jag har inte tid" uttrycktes. Då har

2

ACC. N:R. 5877

Landskap: Småland Upptecknat av: Almelin-Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Järavägg 2, Alvesta
 Socken: Fäderslöv Berättat av: Aug. Jönsson
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1864 i Fäderslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ja inte ti te" eller något; den stilen.

Ordet tro har vissa för betydelsen
 Sålunda heter det i folksmålet: Det
 är goda tider på gläcka nu, i år var
 det goda tider på kor på Hallamark-
 naden o. s. v. Här används man således
 inte ordet "tid" utan "tider" istället. Ordet
 goda tider i detta sammanhang kunde dels
 betyda goda priser och god tillgång.

"På den tiden" uttrycktes "på den tiden"
 "i rätt tid" uttrycktes "då va i rättan ti"
 I övrigt hette det "Då är nok på tien
 att ai gaurå nu." Nå hien så bleå då
 nok en te i fameljen, Då va i greven

5877

3

ACC. N:R.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Alfred Karlsson

Härad:

Kinnared

Adress:

Järnväggsg. 21, Alvesta

Socken:

Föderslöva

Berättat av:

August Lagergren

Uppteckningsår:

1939

Född år

1884 i Föderslöva

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

tid i sisto minnen ja kom te ligit sked
 le gau. "Färr i tiden uttrycktes i de flus-
 ta fald" förr i vån/världen. Ee. "Förr i
 vån va inte falk så klemio som nu.
 Livare keth det" i urminnes tider, i
 kong Askas tid, i mannamenne. Ee.
 Haaren kaa inte velt så bra paa men-
 namenne som den ä i nu. I min upp-
 vält uttrycktes. I min appoälti Ee.
 Då kaa ja i mennet sen min appoält-
 ti, eller okso: "Då kemmes ja i kaja sen
 min appoältti.

Ordet stundom uttrycktes för det-
 mesta, "i stonnabis." Ee. I stonnabis

Skriv endast på denna sida!

5877

4

ACC. N:R.

Landskap:

Härad:

Socken:

Uppteckningsår:

Upptecknat av:

Adress:

Berättat av:

Född år

Småland
Binnervald
Fäderslöv
1739Alfred Karlsson
Järnvägsst. Alästa
August Sägeren
1864 i FäderslövLUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

håa ja så ongt i kust så ja tro att då
vill spricka. Stundom till finns inte om
man skulle uttrycka att man inte hade
tid för någon syssla som borde göras
uttrycktes detta. "ja ha inte en enda
liten stund k ä göra då eller då."

Ordet stunda sig till finns st. nu
stundas det till vår, varmed menas att
våren är i anslutande. Ordet det stun-
dar till från munde är mindre vanligt
läremet hade man för sig att det kun-
de stunda innan någon kom. I detta
fall sådes det att den kommande ha-
de "färdad". Detta stundade kunde till

Skriv endast på denna sida!

5

ACC. N:R. 5877

Landskap: Småland Upptecknat av: Pilhem Karlsson
 Härad: Binnevald Adress: Färnvägg. 2/ Alvesta
 Socken: Pederslöv Berättat av: Hug. Järgren
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1864 i Pederslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

lit och med vara så starkt att man kunde se någon slags oöbild av den kommande personen innan han kommit på långt att man kunde se honom i verkligheten. Självt minns jag från min barndom huru en gammal ständade där hemma. Vi stod vid förstret flera stycken och såg henne komma, hur hon gick in genom grinden gick över gårdsplanen och steg in i förstugan. Vi väntade att hon skulle stiga in men hon kom inte. Någon minut senare kom hon precis sådan som vi först hade sett henne. Hon hade ständat färre gånger

Skriv endast på denna sida!

5877

6

ACC. N:R.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Pihlström Karlsson

Härad:

Kinnared

Adress:

Järnåggsg. 1, Alvesta

Socken:

Fäderslöva

Berättat av:

Hag. Sjögren

Uppteckningsår:

1939

Född år

1864 i Fäderslöva

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

gången kan kom. Uttrycket fram på
stam finns inte. Om en stam uttrycks
"på stammen". E. Då ska ske på stan-
nen" eller "om en stam."

Uttryck för bestämd tid är: någon
gång, vid något tillfälle, en gång. E. Nu
ska ja hecka en gång. eller: Nu ska ja
saga ut ett tag (tag). Eller också: Nu ska
ja ut i kvista opp knåbblinga ett rock
Kung var ett ord som i de flesta fall
användes i samband med träskning
en i all synnerhet då man träskade
med verk. Så mycket man kunde ligga
ned på lagen bredvid träskoer kets

Skriv endast på denna sida!

5877

7

ACC. N:R.

Landskap:

Härad:

Socken:

Uppteckningsår:

Upptecknat av:

Adress:

Berättat av:

Född år

Småland

Kinnevald

Federslöv

1939

Alfred Karlsson

Färöväg 2/Alvsta

August Sjögren

1864 i Federslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

matbords träskade man på en gång medan
verket var i gång. Detta kallades en kung.
Även sade man att barnsängskvinnor
kunde kungas, när de födde barn. I vissa
fall kunde man även säga kung även om
en del sjukdomars förkallande stundom. En
sann hade antagligen gikt kunde st. vis
säga: Då å varst i kungavis. Om
ett fruntimmer som ibland kunde exple-
dera i vredesutbrrott sade man: Hon g-
kaa redia kunga. Uttrycket "ett stråk
finnar. Det betyder i detta fall den tid
det lag för en som kände på en åker ett
käre en fira. Hon kunde st. säga: Jo ska

Skriv endast på denna sida!

8

ACC. N:R. 5877

Landskap: Småland Upptecknat av: Peter Karlsson
Härad: Bohuslän Adress: Järnågg 21, Alvesta
Socken: Federslöv Berättat av: Aug. Larsson
Uppteckningsår: 1939 Född år 1869 i Federslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

bara kära detta sträket må innan ja
kära hem. Ordet ögonblick uttrycktes: Då
ska ske om ett ögonblick. Då va för
ett ögonblicks sen.

Ordet dagamat finnas inte i folkmä-
let. Uttryck för hela dagen var "Hele
vassens dan" och för natten: Hele vas-
sens natten. Ee. Han gick till hela vas-
sens dan å glödde och: ja sov inte
en enda blonn hele vassens natten.
Ett sådant uttryck som vi ska säga
om en dag finnas inte. Uttrycket kan
is en karl hela dagen finnas och uttales:
Då å en kar hela dagen då? Innevaran

Skriv endast på denna sida!

5877

ACC. N:R.

Landskap:

Upptecknat av:

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år

Småland
 Binnarald
 Hederslöv
 1939
 Vilhelm Karlsson
 Järnväggsg. 2/Alvesta
 August Carlsson
 1864 i Hederslöv

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

De dag beecknas i dag "I den da, som
 i da a." För fluten dag beeckades: I går-
 i gaur, i förr går. = i fögar. Dagar som li-
 ga längre tillbaka uttrycks med: Då va
 här om dan" eller också, "Då va i mine
 daana. Natten till gårdagen beecknades
 för det mesta "mine natten" eller i min
 natten. Lin är i detta fall ungefär det same
 ma som "den andra", som kan bekrästs ge-
 nom efterföljande st.

Hösomåret gästade kronprinsen
 och kronprinsessan Hederslöv, varvid
 dess gamla vackra åderkyrka besögs.
 Kronprinsen satte genast efter sin

Skriv endast på denna sida!

16

ACC. N:R. 5877

Landskap: Småland Upptecknat av: Vilhelm Karlsson
Härad: Kinnevald Adress: Järnvägg 2, Alvesta
Socken: Föderslöv Berättat av:
Uppteckningsår: 1939 Född år i Föderslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ankomst i gäst med ett gemytligt sällskap
med en gammal adelsman som jämt många
andra kommit till stället.

- Nå min gode man, sade kronprinsen
har ni aldrig någon gästjänst nu för
tiden i den här vackra kyrkan?

- När, svarade den gamle adelsmannen på
äktet föderslövsdialekt, då har vi inte
hatt sen vi maulade him. (Den andra
kyrkan). För kronprinsen, som väl inte
var hemma i bygden, dialekt, fick jag
svaret en smula ogenodligt.

I söndags uttrycker i söndas och
i söndan som va. Om söndagen som varit

Skriv endast på denna sida!

11

ACC. N.R. 5877

Landskap: Småland Upptecknat av: Vilhelm Karlsson
 Härad: Binnervald Adress: Järnåggsg. 2/ Alvesta
 Socken: Federslöv Berättat av: Aug. Långren
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1866 i Federslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

för över en vecka sedan hade man: 1200
 1200 ätte da.

Kommande dag bekräftades i morn
 för morgon och i övermorn för i över-
 morgon. Lördag kette det om ett par
 da. i da ätte da, i da fjatanda, i da en
 maune te o. s. v. Uttryck för varje dag
 var "vareolige da". Et. Han har varit
 1200 vareolige da hela varrens bekrä-

Först har dygnet indelats i andra suke-
 ter än timmar i så kallade bet, vilka finge
 sina namn efter de måltider man intog.

Betet mellan frukost och dagvarden kal-
 lades för frukostbet, betet mellan

Skriv endast på denna sida!

12

ACC. N:R. 5877

Landskap: Småland Upptecknat av: Rikholm Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Järnåsgg. 81, Alvesta
 Socken: Federslöv Berättat av: Hög Sjögren
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1864 i Federslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

frukost och middag kallades för förmiddagsbete, betet mellan middag och mer afton kallades eftermiddagsbete, och betet mellan mer afton och kvällen kallades för kvällsbete. Sådana uttryck som tinskata och starketa finnas ink.

Uttryck för grönningen bara: nu har det börjat att mogna, nu är det så dags att dagrauden syns, nu röa dö för solen ska gå upp. Uttryck för dagningen bara: nu dagas då, nu är då snat redit upp dagat. Soluppgången uttrycktes: då va i soluppgången, då sa vi den him solen gick upp.

Skriv endast på denna sida!

13

ACC. N:R. 5877

Landskap: Småland Upptecknat av: Wilhelm Karlsson
 Härad: Binnervald Adress: Järnvägsst. 2, Alvesta
 Socken: Pederslöv Berättat av: August Löfgren
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1864 i Pederslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Morgon betydder tiden från matten
 till förmiddagen. För flaten morgon ut-
 trycktes med. Då va i 20 på manen.
 Tillkommande morgon uttrycktes: 1
 maan betyde. Tidpunkten för uppstigan-
 det för gårdens och husets folk kallades
 uppstignings. Dagens första mål var
 frukost eller ottevenn (ottevord). Denna
 brukade intagas mellan 6 och 7 på
 morgonen. Benämningen på tiden
 mellan frukosten och dagvarden kalla-
 des för frukostbetet eller också mor-
 ganbetet. Uttrycken på morgonvarden
 på morgonkräken och på morgonkaisten

Skriv endast på denna sida!

5877

14

ACC. N:R.

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Alhelm Karlsson*
 Härad: *Kinnared* Adress: *Färnvägg 2, Alvesta*
 Socken: *Pederslöv* Berättat av: *Ugg Järgren*
 Uppteckningsår: *1939* Född år *1864* i *Pederslöv*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

finnes.

Dagens första kaffemål kallades *dagen* (*dagvard*). Deras åt vanligen vid 8-9 tiden. Tiden mellan *dagen* och middagen kallades som förut nämnts för förmeddars betet.

Middag, (mitt på dagen) intogs vanligen till ettiden. Efter middagen följde vanligen middagsviken, som tillsammans med den tid middagen intogs brukade bara en timma. Orden middagsstao och till middag finnes inte. Ej heller finnes attrecken kagatdag eller kag dag. Mitt på dagen beledknades blott med mitt på dagen.

Skriv endast på denna sida!

15

ACC. N:R. 5877

Landskap: Småland Upptecknat av: Wilhelm Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Järnväggsg. 21, Alvesta
 Socken: Pederslöv Berättat av: Olof Jönsson
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1864 i Pederslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Tiden mellan middag och kväll kallades åt-
 te medda. Ätte medda betecknar sålunda
 inte något mål, utan den tidrymd som
 förflyter från det man ätit middag till
 dess att det blev kväll, vanligtvis till
 dess att det började att bli mörkt. Ätte-
 meddan var sålunda mycket längre på som-
 maren än på vintern. Sådana uttryck som
 åttermål, åttekväll, undarstic, åtters eller
 åtte-mat, finns inte. Ordet meraftan
 finnes däremot och är ännu levande. Det
 var namnet på ett mål som äts mitt
 emellan middag och kväll. Detta mål
 bestod vanligen av rågkaffe och bröd

16

ACC. N:R. 5877

Landskap: Småland Upptecknat av: Albin Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Järnvägg E/ Alasta
 Socken: Föderlös Berättat av: Ugg. Löfgren
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1864 i Föderlös

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

eller kornmjölskringlor.

Både orden kväll och afton finnes.
 Det ansågs emellertid vara fint att säga
 god afton istället för god kväll. Den som
 sade god afton bleo sålunda känd för
 att var högförfärdig. Det var ett uttryck
 som passade bäst för herrskapsfolk.
 I närvarande kväll uttrycker man nu
 i kväll/i afton för de som ville vara li-
 te finare. Förfluten kväll kallades da-
 gen efter för i jafrens. När man tala-
 de om kornas mjölk sade man sk.
 jafrensmjölk och om morganmjölken
 sade man mornmjölken. När man

Skriv endast på denna sida!

19

ACC. N:R. 5877

Landskap: Småland Upptecknat av: Albin Karlsson
 Härad: Binsnevad Adress: Järnvägsq. 2/ Alvesta
 Socken: Fäderslöv Berättat av: Olof Sjögren
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1864 i Fäderslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Salade om förgår kväll sade man i sin
 kvällen eller i sine kvällarna. Om
 gårdagens kväll kände o. krä att man sade
 i gårkväll, man sammankapplade sålun-
 da båda orden till ett. Kommande kväll
 beecknades med i kväll (i afton för dem
 som ville vara lite finare) I öfrigt kette
 det i mankväll (morrakväll) i övriga
 na kväll och om Lärda kväll.

Tiden frammat kvällsiden uttrycktes
 framgå kvällsiden, nära kvällen eller
 sent åttemedda. Verb sådana som kväl-
 les och aftnas finnes som uttryck för
 den tid när dagen börjades att lida mot

Skriv endast på denna sida!

18

ACC. N:R. 5877

Landskap: Småland Upptecknat av: Vilhelm Karlsson
 Härad: Kinnevald Adress: Järnväggsg. 21, Alvesta
 Socken: Föderstöv Berättat av:
 Uppteckningsår: 1939 Född år i Föderstöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sitt slut. Även fanns det något som
 hette att göra kväll. Om se. den ene
 grannen kom till den andre på källsidan
 och fann att denne trots att dagarna ännu
 vara rätt så långa hade sin lampa tänd,
 så sade han: Jösså du har redan börjat
 att göra kvällar. Detta uttryck användes
 då givetvis mest härtid, när man
 från att förut ha gått och lagt sig
 vid dagsljus började att vara uppe
 efter mörkrets inbrott och sålunda fick
 ha lampa tänd.

När man på aftonen gick ut för att
 kasta sitt botten in när man gick och

Skriv endast på denna sida!

19

ACC. N:R. 5877

Landskap: Småland Upptecknat av: Pehrman Karlsson
 Härad: Pinnevald Adress: Järnväggsg. 21, Alvesta
 Socken: Pederslöv Berättat av: Aug. Svogren.
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1869 i Pederslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ledde sig sade man att man skulle gå ut
 och köllspissa eller jaffuspissa. Lida-
 re sade man att man skulle jaffusmjöl-
 ka, köllspiska o. s. v. Något direkt ord
 för tiden för helgenålsringningen finns
 inte, men när man ringde dylik ringning
 brukade man säga "att nu ringa dom hä-
 lat."

Skymningen kallades för i skymning
 ring, när skymningen faller kallades för
 "då skymnor". Den stunden då solen till
 gå att gå ner kallade man för solakväm-
 ningen. E. Då de grennt i jaffens i
 solakvämningen. Solnedgången kalla-

Skriv endast på denna sida!

5877

20

ACC. N:R.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Eilhelm Karlsson

Härad:

Kinnared

Adress:

Järnvägs-g. 2/1, Alvesta

Socken:

Fäderslöv

Berättat av:

August Löfgren

Uppteckningsår:

1939

Född år

1864 i Fäderslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

des för det mesta för saluergängen, men uttrycket * i salubärningen har också förekommit. Då va na salen gick ne, kunde man säga. Att sitta och tuga sig en sittslummer i krållningen kallades för "att vila skemma". Det var i huvudsak de som hade sina sysslor förlagda inombes som fick vila skemma. Ett sådant uttryck som soss värdegnas finnes inte i folk målet.

Dagens sista mål kallades vanligais för krållmat men även för nattvan(nattvard). Krållmaten intogs sommartiden vid åttatiden på kvällen.

Skriv endast på denna sida!

21

ACC. N:R. 5877

Landskap: Småland Upptecknat av: Rikard Karlsson
 Härad: Hinnesvold Adress: Järnåggsg. 21, Alvesta
 Socken: Pederslöv Berättat av: Aug. Jägersen
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1864 i Pederslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Men vid sextiden på vintern, då mer-
 eftanen av sparsamhet skäl indragas. Så
 lunda åt man vanligtvis ett mål mer
 om dagen på sommaren än på vintern.

Sådana uttryck som kvällsäte, kvällsätning,
 göra kvällsäte, fannas inte. Det hette
 att äta kvällsmat eller att äta natten.
 Att laga till kvällsmålet, vilket vanligtvis
 bestod av karngrusgröt och mjölk, kallades
 för att laga till kvällsmat. Tiden för säng-
 gåendet uttrycktes med "läggedags."

Förnatten uttrycktes med ordet förnat-
 ten. Något direkt uttryck för den mörka
 tid som kunde uppstå mellan nermärkning

22

ACC. N:R. 5877

Landskap: Småland Upptecknat av: Vilhelm Karlsson
 Härad: Finnevald Adress: Järnvägg 21, Alvesta
 Socken: Federslöv Berättat av: August Sörgren
 Uppteckningsår: 1937 Född år 1864 i Federslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

en och månen uppgång fanns eller fanns
 inte. Men när det hade varit nej och må-
 nen således började att gå upp senare om.
 Prästerna sade man att månen börjat
 att dricka. Midnatten kallades "mett i
 natten" ofta "mett i vele natten" eller ok-
 sä "vid midnatt." Uttrycket midnattstid
 användes sällan. På den uttryck som be-
 ofta (tidig ofta) och sen ofta funnas. Bett-
 ja ofta var det vid breviden på natten då
 vanligtvis typpen i hänsuset brukade
 gala. Sen ofta var det mellan 5 och 6 på
 morgonen, kanske något varierande olt-
 efter kura dagar man brukade stiga upp

Skriv endast på denna sida!

5877

23

ACC. N:R.

Landskap:

Upptecknat av:

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år

i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

på morgonen. Det vill säga, att de som lå-
go längre på morgonen även ville sträcka
ut attan längre. Ordet atta är ännu le-
vande och har ännu samma betydelse
som förest, nämligen beteckning för
sen eftermiddag och tidig morgon.

Ännu minnas de äldre i Pederslöv
en del minnen från den tiden, då man jäm-
te klockan, även hade andra metoder att
fastställa dygnets tider främst vågens.
När man arbetade ute i skog och mark
drag man viss släsbates om har klockan
kunde vara. Man fick en viss vana i att
kunna bestämma väderstrecken genom

Skriv endast på denna sida!

24

ACC. N:R. 5877

Landskap: Småland Upptecknat av: Mikael Karlsson
 Härad: Kinnevald Adress: Järnväggsg. 21, Alvesta
 Socken: Föderslöv Berättat av: August Järgren
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1869 i Föderslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

på Högsten, huru grenarna växte på präden,
 hur prädens massa växte o. s. v. En van
 skogsmännisko med god iakttagelseförmå-
 ga kunde således med hjälp av salen
 och i utskop om vädersträcken säga
 huru dags det var på dagen. I de fattiga
 hemmen i skogsbygden var det sällan
 man hade något ur, mer än en gammal
 väggklocka. De som arbetade borta fingo
 sålunda klara sig utan klocka, det blev
 en vans och de fingo god förmåga att be-
 stämma hur dags det var på dagen utan
 tidsmätare. Något ortsnamn som tyder på
 detta bruk finnes inte eller som kan-

Skriv endast på denna sida!

25

ACC. N:R. 5877

Landskap: Småland
Härad: Kinnevald
Socken: Fäderslöv
Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: P. R. K. Karpman
Adress: Färnvägg. El. Alvesta
Berättat av: August Sjögren
Född år 1864 i Fäderslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

knyter sig till dagens tides färd i
socknen. Någon st. på har man fastslått att
laga liden med hjälp av månens eller stjärn-
nas ställning på himmelvalvet, och i det kända
men det är tydligt att man även av dessa har
gjort sina iakttagelser.

Min sagesman berättar att han i sin barn-
dom var på ett ställe där man hade s. k.
Salmärken. Det var i detta fall i ett
hem där man inte hade någon klocka. I
stugans tre fönster som var på öster
söder och väster hade man slagit en
spik i vardera fönsterbrödan. Tydligt
hade man sedan med till hjälp av någon

Skriv endast på denna sida!

26

ACC. N:R. 5877

Landskap: Småland Upptecknat av: Wilhelm Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Järnväggsg. 2, Alvesta
 Socken: Pederstöv Berättat av: August Högren
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1869 i Pederstöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

blacks som man lånat en saltklas dag ta-
 git tiden och numrerat vid spikarna
 så att skuggan från dem föll på ett num-
 mer och sålunda angav hur dag det var på
 dagen. På detta sätt kunde man under soli-
 ga dagar lätt angöra huru tiden stred. Mid-
 dagstakrar på spiselstaden öra därmed in-
 te kunde. Ej heller hade det no förebem-
 nit att man fastställde tiden genom att
 pricka ut längden av sin egen skugga och
 stega upp denna längd. Däremot har man
 på liknande sätt mätt skuggan från en
 i marken nedslagen stav och därmed
 fastställt tiden. Att man dragit någon

Skriv endast på denna sida!

24

ACC. N:R. 5877

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *P. Hult-Kalpen*
 Härad: *Björnevald* Adress: *Järnågg 21, Alvesta*
 Socken: *Pederstör* Berättat av: *Hug. Sjögren*
 Uppteckningsår: *1939* Född år *1864* i *Pederstör*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

slutsats om tiden med hjälp av djursögar
 är icke könt, ej heller att man släktat ett
 gränstrå mellan fingrarna, och därutaf gissar
 hur långt det var på dagen.

Som tidmätare användes till in på
 1840- och 80-talen rätt ofta solringar.
 Mina sagesmän säger att det var en
 mässingoring, som man höll mot solen.
 Enligt den beskrifning som lämnats
 mig hölls ringen med sidan mot solen.
 I ringen var ett litet hål genom vilket
 solen trängde sig igenom och ledoch sig
 i väg till mässingens sidan och ringen som
 iakt. var nummerad. Här var det således

Skriv endast på denna sida!

28

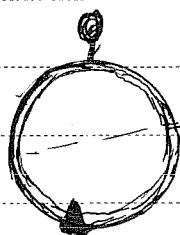
ACC. N:R. 5877

Landskap: Småland
 Härad: Kinnevald
 Socken: Föderstöv
 Uppteckningsår: 1989

Upptecknat av: Vilhelm Karlsson
 Adress: Järnvägg 2/ Blomsta
 Berättat av: Högberg
 Född år 1864 i Föderstöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

salons köp-läge på himmelen som fest-
 ställe hur mycket klokken var. Enligt
 beskrivning skulle salingen ha sett ut
 så här:

Min sagesman är inte riktigt säker
 om det var ett eller flera hål i ringen.
 för solen att skina igenom. Av allt att
 döma så torde det dock ha varit flera. Att
 i urdrifningen av en dylik saling inte
 var svårt är lätt att förstå. Den fick
 länge stå och när man såg i den lilla

Skriv endast på denna sida!

29

ACC. N:R. 5877

Landskap: Småland Upptecknat av: Wilhelm Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Jönvägsg. 2, Alvesta
 Socken: Föderslöv Berättat av: August Jönsson
 Uppteckningsår: 1939 Född år i Föderslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ring, som utgjorde saltingens huvudtag, och
 när sedan den västra sidan var värd mat sa-
 len var den så långt insiktad.

Några kallbjön har det inte funnits i Föders-
 löv, så det inte finnes några vidsträcktare
 utmarksområden. Så några se på hur dessa
 fastslutade tiden finnas således inte.

Att ha glömt bort vad innehållande
 dag detta kallades att vara "veckevallå"
 [veckevall]. Närfererna benämndes ny
 och ne och man blode om nyttändning
 och nedan. Beträffande vecka, sade man
 i början på veckan, längre fram i veckan
 och i slutet av veckan. När man talade

Skriv endast på denna sida!

30

ACC. N:R. 5877

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Pelleus Karlsson*
 Härad: *Kinnevald* Adress: *Järnågg 21, Åbostra*
 Socken: *Federstöv* Berättat av: *Ulf Sjögren*
 Uppteckningsår: *1939* Född år *1864* i *Federstöv*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

om förra veckan så sade man "den andra ve-
 kan" eller "i hin veckan." Nästa vecka ut-
 trycktes med nästa vecka, men när man
 skulle tala om et. två och en halv vecka
 framåt i tiden så sade man "halv tre ve-
 ka." För man talade om något som skulle
 hånda jämt åtta dagar eller rättare sagt en
 vecka så sade man "i de åtta da. Samma
 för förhållandet, då det gällde jämt fjorton
 dagar. Räknode man tillbaka så sade
 man: "de hånde i de åtta sen."

Veckoräkningen benämndes vanligen med
 sina namn, vilka på folkmålet blevo:
 sönda, månda, tiora, onsdra, torsda, freda o.

Skriv endast på denna sida!

5877

31

ACC. N.R. 5877
Landskap: Småland

Upptecknat av: Almelm Karlson

Härad: Sinnerwald

Adress: Järnvägg. 21, Alästa

Socken: Pederslöv

Berättat av: Wäg. Sögren

Uppteckningsår: 1939

Född år 1864 i Pederslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Löda. Ensdragskällan brukade kallas för "lille löda kväll," antagligen beroende på att då brukade ofta fästmannen gå till sin fästmo.

Ordet kälger användes även för att beteckna söndagen. Om en sak samskedde strax före eller efter en söndag kunde man säga: "Då skedd strax före kälgen eller strax efter kälgen." Det har förekommit att då man talat om östra helgdagar sagt att det är många söndagar i ö. Alltså har man även någon gång kallat även östra helgdagarna för söndagar. Detta har emellertid inte varit något vidsett bruk.

Skriv endast på denna sida!

32

ACC. N.R. 5877

Landskap: Småland Upptecknat av: Wilhelm Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Järnvägsstr. 21, Malmö
 Socken: Föderslöv Berättat av: August Sjögren
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1864 i Föderslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

utan förekommit vid rustika tillfällen. På
dagarna kallades för sökdagar. Beträk-
ning för vardagarna var att det var säkert
Man talade om "säkra veckan." "E. Kommer i
du mitt i säkra veckan." Hetsättningarna
mellan helg och vardag uttrycktes med
orden "hålet i säkert."

Namn på särskilda veckor finnes, kore-
vären 10 - 9 veckan, koruvären 7 - 6 veckan.
Dymmelveckan, messommarveckan, fran-
semmerveckan. Dymmelveckan in fall
vid påsk och kallades även för påskveckan.
Frantimmersveckan in gick med Söndagen
den 19 juli. Denna vecka var antalet för

Skriv endast på denna sida!

33

ACC. N:R. 5877

Landskap: Småland Upptecknat av: Wilhelm Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Järnväggsg. 21, Alvesta
 Socken: Federslöv Berättat av: August Sjögren
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1864 i Federslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

mycket regn, och de olika namnsdagarna
 förorsakade viss talssätt. Dåledes sade man
 om en klar Söndag "att i så tillå Isra
 lätth", men var det så att det regnade så-
 de man. Då å bemärkt va sara blöta i pro-
 se i dag samma talssätt tillämpade man no-
 derligtvis även beträffande de andra namn-
 dagsnamnen i framtiden veckan. Man
 kan säga att denna vecka inte var älskad
 av lantmännen. Faktum var att den abtlig
 var nit och försärade skörden i hög
 grad. Beträffande messmorsveckan
 eller såsom den också kallades "Mess-
 massveckan" inföll den vid midsommar.

Skriv endast på denna sida!

5877

34

ACC. N:R.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Karlsson

Härad:

Kinnared

Adress:

Sjunde g. 2, Alster

Socken:

Fäderslöv

Berättat av:

August Jägers

Uppteckningsår:

1939

Född år

1864 i Fäderslöv.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ordet bekvämlig är mycket välkänt
i socknen. Fickolaliet som ingick på
Vilhelm-dagen den 6 april, räknades
baktvången. Men började att räkna
med 13:de bekvämligheten som varade till den
13 april så den 12:te bekvämligheten tag. vi o. bekvä-
mligheten utgick sedan den 29 juni. Sankman-
nen talade ganska mycket om bekvämlig-
het och sade som så: "Nu ä vi i Fjärde
(10:de) bekvämligheten, nu bör katten sås" eller "Nu
i så i sjätte bekvämligheten, nu blommar kocken ä
nu rejko ene baskane, nu ä vi i ti på att
så karnet. Bekvämligheten ordet månad
så är i bekvämligheten tungel känd.

Skriv endast på denna sida!

35

ACC. N:R. 5877

Landskap: Småland Upptecknat av: Peder Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Frånågg 2/ Alvesta
 Socken: Adiestor Berättat av: August Jönsson
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1864 i Adiestor.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Järemat sade man för nästan allmänt
 måne eller manne om månad. Många
 säger ännu måne. En ännu männen har
 vi kallt mån och ä göra så vi hade
 den ure.

De månaderna talade man om jule-
 måne, vaimåne, mesomassmåne, Rät-
 månen, Ristamånen. Några använde
 benämningar på månadernas namn är inte
 bekant, ej heller att det förekom-
 mit något särskilt bruk för att kalla
 året de tre första månaderna på året. Ej
 heller funnas i folkmålet orden vecko-
 mat eller monademat.

Skriv endast på denna sida!

5877

36

ACC. N:R.

Landskap: Småland
 Härad: Kinnared
 Socken: Fidesläv
 Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Vilhelm Keshen
 Adress: Järnågg 2/1 Alvesta
 Berättat av: August Sjögren
 Född år: 1864 Fidesläv.

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

III Or

Ordet betecknades med uttrycket som exempel-
 fixas i följande: "Då har allri varit så bra
 åring som i detta ånå/så." "De nästa ånå ska
 ju sälja min gånå/sån." "I fjå/sån så va
 en regnig påst." "I hin åst hade ja bra gråda."
 "Hannu har ju inte sitt på ånå å va. Uttrykt
 som så här års finns, när man talar om mot
 svarande tid året förut. Uttryket åt ire
 finnas däremot inte. Ej heller finnas ordet
 årsmat. Däremot talar man om ånå-
 sens ti, varmed man menar årets tid.
 Man kan ex. säga i april: Då å kallt å ky-
 tet ånnu, men då å ju ånåsens ti. Man

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

5877

39

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Nikolaus Karlsson

Härad:

Kinnared

Adress:

Fruväg 2/ Blåst

Socken:

Fideslöv

Berättat av:

Hag. Söngren

Uppteckningsår:

1939

Född år

1864 i Fideslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

menar således att enligt årets tid eller rättare
sagt vid innevarande tidpunkt på året är det
inte att beräkna annan väderlek. Likaså
kan den ene säga: jössen, du ha börjat i slöme.
Den andre svarar: ja, då ö ju avärens ti.
Vägar st. på att årskiftet inträffat an-
nan tid än vid den / jan. finns inte. Sådana
fraser som st. "ja ha fått femten av-
värså här på denna gård sen ja kom
hit" finnes. Barnen kunde ofta kallas
för slåringen, tre åringen, fem åringen
o. s. v. En tre årig gammal mäss kallades för
tre årsfågeln, en två årig gammal stut kalla-
des för två årsstuten o. s. v. Uttrycket.

Skriv endast på denna sida!

38

ACC. N:R. 5877

Landskap: Småland Upptecknat av: Kihlhelm Karlsson
Härad: Kinnevald Adress: Färnvägg 2, Alvesta
Socken: Pederslöv Berättat av: August Carlsson
Uppteckningsår: 1939 Född år: i Pederslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

"årsoiss" finns inte.

Årsindelning utan uppenbart samband
med den kristna kalendern

Första vinterdagen var vanligtvis den förs-
te november, fastän man så man gjorde in-
delning i råggen ibland räknode den tidigare.
Påderleken brukode emellan tid i de fle-
sta fall lätta to korno och sars uti på salt-
bete till omkring den första nov, var för man
görno räknode vintrens början från detta
datum. Uttrycket den första vinternatten
finns i folksälet. Men sade att det
var bättre att ligga uti under bei himmel
den första vinternatten än den första som-
}

Skriv endast på denna sida!

5877

39

ACC. N:R.

Landskap:

Småland

Härad:

Kinnared

Socken:

Pederstön

Uppteckningsår:

Upptecknat av:

Alfons Karlsson

Adress:

Fornvågs 2/ Alasta

Berättat av:

August Löfgren

Född år

1864 i Pederstön

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

vintern. Den första sommarnatten inföll
 nämligen natten till Påskdagen under
 det att den första vinternatten inföll vid
 Mikaelsmässa. Den 23 september. Ber bet vin-
 tras finnas som alltså för vintern av den
 börjar. Mest oadels smelteriv: Då böja å ble
 ventö. Ordet midvinter finnas även.
 Måstels sade man "melt i ven vän", "varm
 men menade tiden Dec.-februari. Beträf-
 fande kreaturens uppfödning at vintern
 tidpunkt för vid lag brukade man säga, att
 de vara framförrade till kälften vid
 "Seppasmässa" (Sigfridsmässa) vilken
 infaller den 15 februari.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5877:38:39

Landskap: Småland Upptecknat av: Vilhelm Karlsson
Härad: Kinnevald Adress: Järnvägsg.21, Alvesta
Socken: Vederslöv Berättat av: Aug. Lövgren
Uppteckningsår: 1939 Född år 1864 i Vederslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

---Man sade att det var bättre att ligga ute under bar himmel
den första vinternatten än den första sommarnatten. Den första
sommarnatten inföll nämligen natten till Vårfrudagen under det
att den första vinternatten inföll vid Mikaelsmässe, den 23 sep-
tember.

Skriv endast på denna sida!

40

ACC. N.R. 5877

Landskap: Småland Upptecknat av: Nikolai Karhson
 Härad: Kinnared Adress: Järnvägsst. Alvesta
 Socken: Federslöv Berättat av: Og. Sv. Ören
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1864 i Federslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sommaren ansågs börja vid den första maj. På fredagen kallades för den sammor-
gen, hvil mest beroende på att årets andra
räppe räknades från denna dag. Vatten vid
på fredagen kallades som förut nämnts för
den första sommarnatten. Sådana uttryck som
sommarmåldag och sommormål finnas inte.
Derbet samras finnas ej. Nu samras det
riktigt. Midsommar uttalades messma.
Det hette sålunda "i saå ve messma", "te
nåstauå ve messma." Vid midsommar
hålls midsommarss middsommarrafton.
Då reste byns ungdom midsommar-
stången, omkring vilken de sedan lek-

Skriv endast på denna sida!

41

ACC. N:R. 5877

Landskap: Småland Upptecknat av: Wilhelm Karlsson
Härad: Kinnared Adress: Järnväggsg. 21, Alvesta
Socken: Pederslöv Berättat av: Nils Sjögren
Uppteckningsår: 1939 Född år 1869 i Pederslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

te och dansade hela natten. Midsommorn var
löv- och blomstermyckningen glada högtid.
Då smyckades stugan, lodugården och öm-
anträdets med löv och midsommarstå-
(midsommarsbuketter av vita blommor.) Till
midsommarsfirandet var en del skro-
knutit och man hade visso iakttagelsen
att göra både med folk och kreatur. Och
den unga Ljovfrun som ville utbräna
den som skulle bli hennes hjärtans
kär, gick midsommaraftonen ut på äg-
en och plöjde nio slags blommor,
som hon sedan lade under kuddkve-
den när hon lagt sig. I sömnen fick

Skriv endast på denna sida!

42

ACC. N:R. 5877

Landskap: Småland Upptecknat av: Erik Axel Karlsson
Härad: Kinnevald Adress: Järnvägg 2, Alvesta
Socken: Föderslöv Berättat av: Maj Sögren
Uppteckningsår: 1939 Född år 1869 i Föderslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

kon då se sin tillkännande. För att vren-
men riktigt säkert skulle komma gick
från sin gård beklänges om kring
ett brunnkar. Något ex. på att midsom-
aren förlagts till omöna till nu, kon in-
te upptecknarens uppsmån utföra.

Några direkta ex. för när köst och
vår ansägs börja finns inte bevarade
Den första vårdagen och den första köst-
dagen tycks man inte ha kölet om. Däremot
finnes ex. på att året indelades i säp-
per. Enligt denna indelning var det
en säppe mellan jul och vår från till en säp-
pe mellan vår från och midsommar, en säppe

Skriv endast på denna sida!

48

ACC. N.R. 5877

Landskap: Småland Upptecknat av: Helmer Karlsson
 Härad: Binswäld Adress: Järnvägg 21, Alvesta
 Socken: Federslöv Berättat av: August Larsson
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1864 i Federslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Mellan midsommar och Mikaelsmässa
 samt slutligen en väppa från Mikaelsmässa
 till jul. Dessa väppar har till sin in-
 delning ett visst sammanhang till sol-
 stånd och dagjämning. Vintersolståndet
 in faller ju den 23 december, vörsdagjäm-
 ningen den 25 mars sommarsolståndet
 den 25 juni och kistdagjämningen den
 23 september, också tider som i stort
 sett sammanfaller med örets indelning
 i väppar. Orden strabåk, temperdagar och
 vockaflok finnas inte i byggenes språk.
 Ordet sidvinter finns. D. Då va fram på
 siacentån, då hände. Med sidvinter mena-

Skriv endast på denna sida!

5877

49

ACC. N.R. 5877

Landskap: Småland Upptecknat av: Riksmäster Karlsson
 Härad: Finnevald Adress: Färnäsgr. 2/ Alvesta
 Socken: Pederslöv Berättat av: August Sjögren
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1864 i Pederslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

de man vintern framme på vintersidan. Den tiden man seglade med på bruket kallades för "i vintern". E. Han kom hem från Amerika rätt i vintern. Då följde "messmestien" och så kom "slutten" (sluttern) den tid då man seglade med på bruket. Efter det att häst var bäst följde vanligtvis ett litet uppehåll innan man kunde börja att skära sidan. Sådan bärning en kallades för "skjuren". Tiden mellan den och att sluttern kallades göms "mellan slutten och skjuren". E. I små mellan slutten och skjuren, ska ja si om min akkatej/säkerbruksredskap) redit väl." Efter skjuren

Skriv endast på denna sida!

5877

ACC. N:R.

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Vilhelm Karlsson*
 Härad: *Kinnevald* Adress: *Järnvägg 21, Alvesta*
 Socken: *Federstöv* Berättat av: *Haj. Sjögren*
 Uppteckningsår: *1939* Född år *1869* i *Federstöv*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

än, som varade i flera veckor, kom på
 potatisplåkningen. Även den bekände en
 viss lidsgymd utan att direkt åsyfta gjöl-
 na arbetet. E. Anna i Gustav ble be-
 kanta i fjärr i päreplåkning, å syfta
 se nok te vauån. Ardet efter hästen
 användes också. E. Ja va i Pöjå ett
 lag i ättkästas.

Närmast marknadsplats var Hultet,
 och i avslutning till denna egg kom en till-
 bestämning på bören och en på hästen.
 E. "Då va i hästas ve Hestamaken"
 eller "Då va i vöras ve Hestamaken." Här-
 vid åsyftade man en viss tid före och en

Skriv endast på denna sida!

246

ACC. N:R. 5877

Landskap: Småland Upptecknat av: Rikard Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Järnvägg 2, Alvesta
 Socken: Federslöv Berättat av: Ragn. Jönsson
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1864 i Federslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

viss tid efter Kalkets marknadsdagar. Till
 Rönja var den stora Sigfridsmässan för-
 lags och även denna gav uppgift till en
 dylik tidbestämning. En "I fjärr se
 befframässa hade vi på mås med
 jod (foder) igen te köna, än va vi har
 i nu."

Man sade, det var i fjällsningen, det
 var i snäsmältningen, det var i lövut-
 sprickningen. Man sade att frantimen
 varo "lärare" i lövutsprickningen en an-
 nars, således, deras sexuella drifter vara
 starkare än någon annan tid på året. Bida-
 jare gjorde man visso i skogsläsa i fjel-

Skriv endast på denna sida!

Landskap: *Småland*
Härad: *Kinnared*
Socken: *Fäderslöe*
Uppteckningsår: *1939*

ACC. NR.

5877

Upptecknat av:

Adress:

Berättat av:

Född år

49
Filman Karlsson
Järnågg 2/ Blavie
Filman Åg. Ågren
1864 i Fäderslöe

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

och vädrikhet. Att vintern var slut och
att man inte behövde "gåra källor längre"
markerade man med att lägga sig i dag.
Ljus vid höjningen. Att sommaren var kom-
men markerade man med att gå be-
te förte maj. Den 24 oktober in-
dragsmetoden och det blev då med ett mål
mindre om dagen till livnads för hushålls-
pigor och oranger. Kreaturen släpptes ut
på bete den första juni. Även detta var
en händelse som man ledde om i samband
med bestämd tid.

Bland märkesdagar märkes julen
lilljul, sju-sov-dagen, järn-nötkerna

Skriv endast på denna sida!

48

ACC. N:R. 5877

Landskap: Småland Upptecknat av: Peders Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Järnvägg 2, Alvesta
 Socken: Ederstöv Berättat av: Regast Sjögren
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1864 i Ederstöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

De dessa inbörffade lillegul den 13 janu-
ari, jörumetterne tre dagar före och tre da-
gar efter midsummersögen.

Den kristna kalendern

Till de kristna kalenderdagarna vore en del
seder och bödel bekämpas bortas. Allhelga-
nadsdagen skulle tillbringas: lugn och stillhet om-
des stille meditationer. Om Hagarins och
Klemens fräsa i kap, skulle det, skulle det
bli en lång och sträng vinter. Vidare
 skulle det, att om Skallen här kast

Andersmässe kast
ligger snön till brygganet.

Likenså hette det att om andes braska,
så ska jul slaska. Det vill säga, om det var
kall vid Andersdagen så skulle det bli tä-
mader vid jul. Den 7 dec. var det Anna. De
skulle det om allt var riktigt julöllet vara
bryggt. Den 13 dec. var det Lucio. Det för-
målade inte till några som särskilda jä-
pande och låtande, men man sade att nat-
ten till Lucio var årets längsta, ja, den var
så lång att till och med kreaturen i lada-
den förstod att den var längre än andra nät-
ter. Därför fingo de den kräken mera foder
än sljöst. På senare år har emeller-
tid Lucio börjat att firas främst på
utav pletsens godtemplar lags.

Tomasmåsen var mycket om talad.
Så hade man mycket att iakttaga. Till

ACC. N:R. 5877 56

Landskap: Småland Upptecknat av: Nilsen Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Jönköpings län, Åre
 Socken: Fäderslöva Berättat av: Dag Sjögren
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1864 i Fäderslöva.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Det skulle det vara så mycket som möj-
 ligt anordnat och julbestyr. Tomas-
 mässa förebodes allt velen till
 vid ett visst klockslag, trorde man. All-
 som krygdes Tomas-mässedag blev aldrig
 riktigt, helle det. Vid Tomas-mässa fick
 inga tjul gå runt. Man fick inte spin-
 na eller arbeta med något som gick runt.
 Alla bovarar måste stå stilla, ingen
 fick nyta gåen. Tomas-mässa var
 kall och spöken var i värde och annars
 och den kallen var som tornas omkring
 på backen.

Så kom julen ärets första högtid. Tus

1864

J. 18. 50 den julen äro de största. Trädet.

dess snyggheter det riktigt i stager och hem.
 Man skädder groarier på golvet, klädder julträ-
 det fäste upp julbuden i taket och jul-
 breven med sina religiösa motiv på väggar-
 na. Julaftonen höjde man ut julkärlen
 till småföglarna och man doppade de i
 grettan. På kvällen samlades husets folk
 omkring den stora äpplespiseln i vil-
 ken julbrasan flammade. Under tiden be-
 rättade man sagor och minnen från gångna
 jular.

Det ansågs, att det var bra om julen
 inträffade vid "nytt", ty då skulle näst-
 kommande år bli ett gott år. Ju närmare jul-
 dagen kom nyttårsdningen desto bättre skulle
 året bli. Lådan brödde man att det bröd
 man lagade vid juletid, skulle inte råna

W. H. H. H.
 J. 18. 50 den julen äro de största. Trädet.
 J. 18. 50 den julen äro de största. Trädet.

1864
 1864
 1864

52

ACC. N:R. 5877

Landskap: Småland Upptecknat av: Nikolaus Karlsson
 Härad: Almared Adress: Jönköping. El. Alarsta
 Socken: Tödeslöv Berättat av: Aug. Jönsson
 Uppteckningsår: 1934 Född år: 1864 Tödeslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

eller bli maskötet. Krastusen behandla-
 des vid julen med en större gäsmikskel än
 eljest. Kor och kister och svinn skulle
 ha bättre foder än andra dagar, ditto
 för att även de skulle beta att det var
 jul. Katten som vanligtvis schasades ut
 varje kväll fick julnatten ligga inne
 om han så ville. Julnatten hade man
 några kor i Gussstoken, i vilket fjö-
 set satt som brann hela natten. Julda-
 gen fick hänsen dessa kor. Det skulle
 skyddas dem för rån och kår, badde man.
 Om kisten på juldagen drök natten ut
 ett säll, så skyddade detta kornet mot

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Småland
Härad: Kinnared
Socken: Fideslöv
Uppteckningsår: 1939

ACC. N.R. 5877

Upptecknat av: Peter Karlsson
Adress: Forvågg 21, Alavsta
Berättat av: Ag. Jägersen
Född år 1864 i Fideslöv

53

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

NDS UNIV.
LKMINNES-
ARKIV

keorken. Om fören drak vetken juldagen
läpte de större föra för att röka ut för
vilka djur under kommande år. Om man
julaftonen brände bort de skator som kom-
mo från till husen och sprang efter dem
så blev man lillbrästas och hade sedan
inte till för att bli en draken. När
julaftonen brannit var julaftonskvällen
fick man inte vara i den folnade glöden.
Dessa för att man juldagsmorgonen
skulle läsa i asken. I asken brände man
att man såg märkena efter små folk
och var det så att dessa vetken utlät
dammet skulle hela familjen blev nu.

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Småland
Härad: Kinnared
Socken: Videslöv
Uppteckningsår: 1939

ACC. N:R. 5877

Upptecknat av: Thulin Karlson
Adress: Försvägg 21, Alvesta
Berättat av: Rag. Järgren
Född år 1864 i Videslöv

53

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

keckaren. Om fören drog belken juldagen
läpte de större föra för att röka ut för
vilka djur under kommande år. Om man
julaftonen köpte bort de skator som kom-
mo från till husen och sprang efter dem
så blev man tillbrästas och hade sedan
inte till för att bli andkruten. När
julaftonen brannit ner julaftonskvällen
fick man inte vara i den folnade glöden.
Dessa för att man juldagsmorgonen
skulle läsa i asken. I asken brödde man
att man såg märkena efter små fot-
steg. Var det så att dessa belk utlät
rammet skulle hela familjen leva nu.

Skriv endast på denna sida!

54

ACC. N.R. 5877

Landskap: Småland Upptecknat av: Wilhelm Carlsson
 Härad: Kinnared Adress: Bravägg, L. Olavst
 Socken: Aderslöe Berättat av: Aug. Sjögren
 Uppteckningsår: 1939 Född år: 1864 Aderslöe

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

des hela det kommande året. Både vete-
 mat stegen utåt mot skorstensen, så
 skulle någon av husets folk under det
 kommande året bäras som lik från gö-
 ren. Julnatten gick man ärosgång. Då fick
 man först gå till en plats varifrån fy-
 ra bögar gingo ut och sedan fick man
 lösa att gå till tre kyrkor och titta in
 genom nyckelhålet i dörren till dem.
 Sen man två måste man absolut hål-
 la riktigt tyst. Sedan gick man runt
 till varje hem i hela socknen. Alla som
 under det kommande året skulle så
 sätta så huvudläsa bland de sina

Skriv endast på denna sida!

55

ACC. N:R. 5877

Landskap: Småland Upptecknat av: P. M. Carlsson
 Härad: Vimmerby Adress: Frånåger, El. Alvesta
 Socken: Skuderslöv Berättat av: Ulf. Jorgren
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1864 i Skuderslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

I övrigt kunde de se en hel del av det
 som skulle komma och de kunde det
 kommande året. Härsta fören de hade
 på sin vandring, var att de skulle mö-
 ta Glasöen. Om de måtte komma var
 enda rädningen att hastigt sätta be-
 ren i kors. Gjorde man inte detta sprang
 glasöen emellan dem och spröckte upp
 en i två delar. I socknen konn man
 ännu namnge personer som varit med
 om att gå ärsång.

Julaftonskvällen fick man inte för-
 summa att sätta ut grät på lagen till
 tanten. Glömdes man det så drog den se

den bort i från husen i stället för dit. Att
komma för tidigt till kyrkan julnatten var
inte bra, ty då källa de döda sin julott.
De döda uppbröde fientligt mat en lera
och som kom in på deras mässo och endo
sömnningen var, att endast någon av dem
kåge tog i en glädyplogg, så var det
att hastigt kränga utta av sig och fly.
* Från julattlan körde bændena i kapp. Den
som kom först hem, fick först i sin skär
lågad under kommande år.

Om vädret julnatten och julaftenen tog
man sinne tyder. Var det klart vädres
utan regn eller snö, så skulle nästa
år bli ett gott korn- och sädesår, men
var det så utt det regnade eller snö-
ade skulle det bli dålig gräde nästa år.

ACC. N:R. 5877 ⁵⁴

Landskap: Småland Upptecknat av: Nikolaus Karlsson
 Härad: Kärnabald Adress: Sömsjö 21, Alvesta
 Socken: Keddeslöv Berättat av: Aug. Sjögren
 Uppteckningsår: 1934 Född år 1864 i Keddeslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kom vädret från östas så skulle det bli
 många djur som dogo, kom det från västas
 så skulle det bli kungors dö, kom det
 från söder skulle det bli mycket djukt
 ligt näst i. Kom vinden värmst från
 norr hade man ett gott och fruktbart
 år att vänta.

Så var att juldagen efter oth besöket
 skulle bli bringas i stillhet. Alla hålla
 sig då hemma och det ansågs störande
 och ogrundliga om man då hälsade på
 hos någon av grannarna. Kom någon
 hem någon av juldagarna någon och häl-
 sade på, så fick han på inga villkor ge sig

skräpsterad. Om han så gjorde, sade man att
han bar ut julen. Och den ville man ha
kon.

Lundsdag jul var Stoppensdagen. Dagarna
mellan jul och nyår kallades gemensamt
för julhelgen, men man räkade tre-
dag, fjördag och femdag jul. Redet jul-
söknem kan inte förekommit. Ålundsdag
jul solade man ej heller om.

Tjugondag knut, skulle man dansa
julen ut kalle ut. Sedan julgröna bärjst
att användas blev det dans bring omme
med 20:ndag knut. Och då sjöng man om
gamla julsången: Nu är jul igen nu är jul
igen, och julen baras väl k påska, men
då va inte sant, nå då va inte sant, för
dåremellan kommer fastan. Tjugondag

ACC. N:R. 5877 59

Landskap: Småland Upptecknat av: Petters Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Jönköpings l. län
 Socken: Blomsterö Berättat av: Lag. Jönsson
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1864 i Blomsterö

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kuvert kallades också för lillegul.

Vid Kyndelmässa den 2 februari gjorde man också många iakttagelser. Det sådes att ju stormigare det var vid Kyndelmässa desto bättre än skulle det bli. Snöfall denna dag började tidigt sommar. Det blev också vid Kyndelmässa så att bönen kunde dricka takdropp, så kunde även dricka av plogföran vid påsktid. Den Ånsgårdsdagen, den 4 regnigaste började detta ett varmt år. Om det frös Petteri natt, blev det snöfäst fröst i 30 nätter.

29 februari var det Petter Katt och man hade som vanligt. För Petter Katt var det, så fräste det på is och snö, både dag och

Natt. Den 24 februari var det Mattias och
i sam band med honom talade man om
Mats med den kette stenen. Det var blid-
vöder efter Melkessdagen sade man: Då synes
att Mats kastat den kette stenen. Vidare
beröör man att om isarna sprölade mycket
under februari, så skulle det bli mycket
äsko näste sommaren. Blöste det starkt
från nordan under denna månad så skulle
det bli god skörd på bondens åker.

Den 12 mars var det Gregoriusdagen.
Då sågs dag och natt vara lika långa.
Om Gregorius sprängning, Gregoriusinspräng-
ning för med lepplasset, transspräng-
ning m. m. är inte känt.

Natten till Gårfröedagen kallades, isom
fänt nämndes för den första sommaren

ACC. N:R. 5877

61

Landskap: Småland

Härad: Kinnared

Socken: Åkerslöv

Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: *Alfred Karlsson*Adress: *Foruvägg. 2/ Alvesta*Berättat av: *Alfred Karlsson*

Född år: 1864 i Åkerslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

På framtiden som på bygdenas dialekt kallades "pafeti" var i och för sig en betydelsefull begrepp och det hette att det eller det skulle göras. Lika pafeti, eller att det eller det kunde vid "pafeti".

Under festen hade man vissa seder. Bland annat satte man in fästlag, ris och ätade fästlag, bullar, vilken sed ännu lever kvar.

På becken in ledde man på söndagen, vilken räknades till en större kyrklig högtid. Beckens övriga dagar kallades: På-Mån, Lön, Tio, Tio, Dömmel, onsdag, Lön, Tio, Lön, Tio, och Skunkake. Lön, Tio, Lön, Tio.

Skriv endast på denna sida!

De kallades även Påska-Lärda. Man sade:
1 dag öf det tredje dag jänk. På lördagsmorgon
gav man varandra påskris. Förskilt brukas
de då görden drängen uppsöka pigorna och piska
dem med påskriset. Eftre tido, brukade man
göra viss spratt med anord, blev annat
känge en del lagor och dylikt på deras
rygg, som de sedan ocktade sören och till
upptogs makar var förmåelse kunde beröke
la dagen. Dämmel-anslag kallt ledder man
att köarna flägo till Blåkulla. De satt
grasle om en kvast, de hade koffekit-
telu, och bakka med och deras föd ut
gick genom skosten. De kallades även
påskakäringar. Trän dummelousdagen till
påskdagen undvek man gärna att sitta
i spisen, ty man ville inte ha spjället

63

ACC. N:R. 5877

Landskap: Småland Upptecknat av: Mikael Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Järnvägsq. 2, Alvesta
 Socken: Kidderlöf Berättat av: Aug. Sjögren
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1864 i Kidderlöf

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Äppet, smeden man så trodde att, prällpock-
 arna kunde komma in och förgöra i kaset.
 Inte heller ville man göra låna bort nå-
 got i dessa dagar smeden man hade för-
 sig att det lätt blev för prället. Men tro-
 de att häarna för till Blåhulle även påsk-
 natten för att de betala sin tribut till
 saten. Men på påskmorgonen var
 häarnas prällmakt förbi. Då sade man
 att salen dansade förbi Kristi grö efter
 sin uppgång. Påskmorgonen kunde de
 som vara prällomskunniga mana till
 sig en god smärlek. En sådan kvin-
 na, Minsta på västergörde i Valergerd iak-

en påskdagsmorgon på 1880-talet kryp-
or över lodugärdsdynor. Han var rik-
tigt naken och han ålade sig fram i
smutsen. Mitt på dynan reste han sig
upp och ropade just som salen "dau-
sodi" upp över skapporten.

Na ja well
allt (mej ~~sta~~ föresatt)
allt smås i samke
så långt detta köres.

Enidare tag man visso byon en bida
leken vid påsk. Om det snöade på påsk-
dagen blev det dålig önsbåt följande
samma. — var det dörmat flera vä-
der skulle rik äring vära på bondens
åker. Träs ant femtiore påsk skulle det
frysas i fem veckor. Påskan en äggen.

ACC. N:R. 5877 65

Landskap: Småland Upptecknat av: Pelle Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Jönköping, Alvesta
 Socken: Edsölära Berättat av: Lag. Sjögren
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1864 i Edsölära

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Köptio och påskdagens morgon fick dräng
 or och pigor så många ägg de ville äta. Lång
 fredagen var Kristi lidandes dag. Den dagen
 skulle man efter kyrkobesöket tillbringa
 i stillhet och under meditationer. Alla
 skulle då kalla sig hemma och det ansågs
 mycket ogramsligt att den dagen gå
 bort och störa husfriden hos sina grän-
 nar.

Kristhimnens födelsdag kallades också
 så alltså i de allra flesta fall för "Stell-
 torsdag". Den kallades även för förtä me-
 tarsdan. Att man solat om att söv-
 ingor brändes Kristhimnens födelsdag är

icke känt och torde icke ha förskannit.

Pingsten var en söt, lönghög och uppskattad högtid och man smyg-kodde så hemmen med vårens blommor. Ordet pingstvall är inte känt.

Om det regnade på befjäldighets-söndagen blev det ett gott skördår.

Några jingedagen torde inte ha funnits i Odesslöv.

Valberg inföll den fjärte maj. Den sista april firades valbergsmässaftonen med majelöv. För långt tillbaka i tiden sägs det, att folket i Odesslöv denne kväll umgätes vid S. J. första källa i Odesslöv, där de torde elva, offerade i källan och lekte och dansade. Namnet tordes förenigarna i sakna sine kares valbergs-mässaften.

ACC. N:R. 5877 67

Landskap: Småland
 Härad: Kinnared
 Socken: Fäderslöv
 Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Nilsen Karlsson
 Adress: Jönköping 2/ Alastu
 Berättat av: Bengt Sjögren
 Född år: 1864 i Fäderslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Någon ser om Persgrinus och Halvansmar
 om de inte kunde.

Eriksögen skulle rögen ha gått i
 at om det var bra. Det kelt nämligen att
 om Erik ger at, så ge alaf kaka. Nå-
 got minne av Eriksögen 24 januari finns
 inte.

Något till minnelse om det var som
 prinsen om Johannes ha inte uppteckna-
 den sagsmän kelt kelt om. 19-26 juli
 inföll framtidsöcken, som för förat
 antolats. Den 23 juli börjad sättnaden
 om det regnade Margareta maten så blev
 det väldigt med matstoden, det året.

Om det regnade den 14 och 3 juli så skulle
det bli en väl sommar väder. Den
10 juli hade slätten börja. Den hade varit
slut före den 29, ty efter nämnda datum
blev inte lian i gräset, till det. Den
24 juli inföll Jussöörrögen. Om det
regnade den dagen så skulle det regna i öje
veckor framåt.

29 juli var det Almässe. Om året
berit sådant att Erik gett ut och sålde
sin Alaf kaka skulle "skjuän" börja den
na dag. Almässbraken, Almässväst, Almäss
kamle, Almäss-sken och Almässbok äro
uttryck som enligt vgermännen inte äro
kända på orten.

Från den tid så den d. k. senare börja
dagen var om talad till det.

ACC. N:R. 5877 61

Landskap: Småland Upptecknat av: Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Jönköping. S. Årsta
 Socken: Ädeslöv Berättat av: Kag. Jönsson
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1864 i Ädeslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

69

"Om det värfvareg regno vill,
 som Maria väkte sin fränka till,
 så skall det regnet sig försträcka
 och i fjortan dagar rocka"

Om solen sken blev denna dag så höro-
 de det ett gatt vid ö, bredde man 10 augu-
 ti var det Jorsmärke. I samband kommed
 talade man om Jors och om kalle sken
 vid Bortelsmärke fick man inte sträcka
 ty så kunde man bli förbrallad, i värste
 fall till sten.

Vid Mickelmärke började året fjör-
 de präppa. Den 14 september var det
 kulhet märknad. Till dess skulle en del

syndar i konbruket vara undan stödd
om allt odalt vara bra. Några dörr hade
inte de tänkt på Mickelmäste. Efter Bir-
gittsdagen kom Brittsumman, vilken
kallades så i kärleks och verkst väder.

Namnet Ny Mickelmäste på Gärnans flytt-
ningdag är inte känt.

De största kyrkliga högtidernas hög-
tidskällor blöta annat genom att man
så tag sina bästa kläder, klät svarta.

Man talade om stora och små helgö-
gor. Odet kyrkmäste är inte känt.

De under Kalenderiska hjälpmedel
efter frigade järnkällorna är inte kända
av upptäckarens sögesmän.

Beträffande Bondenpraktiken, lärde su-
del så de märken och iakttagelser som om-

Landskap: *Småland*
Härad: *Pinnasö*
Socken: *Hädeslöv*
Uppteckningsår: *1939*

ACC. N:R. *5877*

Upptecknat av: *Pelle Karlsson*
Adress: *Jönköping, Blåst*
Berättat av: *Ag. de Gren*
Född år *1892* i *Hädeslöv.*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

nämnts i föreliggande uppteckning ha
kommit från denna väder bok och se-
den inläst av folket så att många inte
vet varit från tyvorne kommit ifrån från
början.

Om Sibylle spådom talades för mycket
blev omnet i sammanhang med väd-
rens sist tid. Det var mycket i denna
spådom som tydde på att den närvaran-
de tiden var den sist. I allmänhet sa
man stor tilltro till denna spådomsbok.

En del skämtsamma ofta beräknade
data fanns. E. Di komma nok te
å ske en gång nå solen gåva opp i

västla: "Då komma nok te o ske i ännu
vännasocken en gång. nu di sälla gästa-
lert i länghärra o ni komna ställe
om i tiden." "Då komma nok in te
o ske: denna kongens ti o. s. v.